

Helse og velferd i økologisk sauehold

Forfatter

Lisbeth Hektoen, Helsetjenesten for sau

Sammendrag

Forskjellene mellom konvensjonelt og økologisk sauehold når det gjelder krav til helse og dyrevelferd er i praksis ganske få, men det er noen bestemmelser som det er viktig å være klar over ved en eventuell omlegging av drifta.

Publisert

2009

Referanse

Sau og Geit nr.6/2009

Utskriftsdato

07.12.2023 www.fag.nsg.no

Helse og velferd i økologisk sauehold

Det er en politisk målsetting om 15% økologisk produksjon og forbruk i Norge innen 2015, og sau er et økologisk satsningsområde. Forskjellene mellom konvensjonelt og økologisk sauehold når det gjelder krav til helse og dyrevelferd er i praksis ganske få, men det er noen bestemmelser som det er viktig å være klar over ved en eventuell omlegging av drifta.

Den største endringen ved overgang fra konvensjonell drift til økologisk produksjon vil ligge i kravene om økologisk forproduksjon.

Forståelse av dyrevelferd

Dyrevelferd kan forstås og defineres på mange måter. Tre hovedelementer vektlegges i ulik grad: 1) Biologisk funksjon (helse og produksjon) 2) Mulighet for naturlig atferd («et naturlig liv») og 3) Dyrets opplevelse av sin situasjon (inkludert fravær av smerte og lidelse). I økologisk landbruk legges det vanligvis noe større vekt på «muligheten for et naturlig liv» enn i konvensjonelt husdyrhold. Det vil si at regelverk m.m. er formulert ut i fra et ønske om å tilrettelegge for at dyra kan ha en naturlig livsutfoldelse, for eksempel gjennom krav til areal, løsdrift og tilgang til uteareal, men så lenge vi snakker om husdyrhold er det alltid en praktisk og økonomisk grense for hvor nær «et naturlig liv» man kan komme.

Husdyrrom og oppstalling

Det er relativt små forskjeller mellom økologisk og konvensjonelt dyrehold når det gjelder krav til husdyrrom og

oppstalling av sau. Det er imidlertid ett tilleggskrav i det økologiske regelverket som kan ha stor praktisk betydning ved omlegging fra konvensjonelt til økologisk sauehold: i økologisk produksjon er det definerte minimumskrav til areal ved innendørs oppstalling. Dette kravet (min. 1,5 m² pr. voksen sau og 0,35 m² pr. lam) er større enn det som er vanlig i norske sauefjøs. Arealkravet og forslag til løsninger er nærmere omtalt i en annen artikkel i bladet.

Helse – sjukdomsforebygging og sjukdomsbehandling

Mange forbinder økologisk landbruk med at det ikke brukes kunstgjødning og plantevernmidler. Noe av bakgrunnen for det er at man ikke ønsker å tilføre det lokale økosystemet (gården) produkter som ikke er en naturlig del av dette systemet. I utgangspunktet gjelder den samme tankegangen for bruk av medisiner til behandling av sjuke dyr. Det er imidlertid en svært viktig forskjell; *hensynet til dyret er overordnet, og dyret skal alltid gis den behandlingen som er nødvendig.* Målsettingen om å redusere medisinbruk mest mulig fører imidlertid til et mer uttalt fokus på forebygging som grunnleggende prinsipp i det økologiske regelverket, for eksempel gjennom bestemmelser om oppstallingsforhold og utvalg av dyr. Forebyggende vaksinerings, parasittbehandling og behandling pålagt av myndighetene er også tillatt.

Bruk av medisiner til dyr kommer altså i en helt annen kategori enn f.eks. bruk av plantevernmidler, og hensynet til dyret har førsteprioritet. Det finnes allikevel bestemmelser om sjukdomsbehandling i det økologiske regelverket som ofte trekkes fram som en velferds-

risiko. Regelverket sier blant annet at *naturlige terapeutiske midler og metoder* (eksempelvis urtepreparater og homøopatiske midler) bør vektlegges. Det finnes ikke «midler og metoder» av denne typen i Norge med dokumentert effekt ved behandling av sau. Man må derfor huske på at det også står at *hensynet til dyrevern bør være avgjørende for valg av behandlingsmetode*, og at det er i strid med det økologiske regelverket å benytte behandling som ikke er effektiv, eller å unnlate å gi et dyr nødvendig behandling.

Tilbakeholdelsesfrister etter medisinsk behandling

Det økologiske regelverket inneholder også en bestemmelse om doble tilbakeholdelsesfrister for melk og kjøtt etter bruk av medisiner. Argumentene som brukes for dette er både at det skal gi forbrukerne en ekstra sikkerhet for at økologiske produkter ikke skal inneholde medisinrester, og at bestemmelsen skal motivere til økt fokus på forebygging av sjukdom.

For økologisk saueproduksjon har doble tilbakeholdelsestider begrenset praktisk betydning, fordi størstedelen av sjukdomsbehandlingene skjer i lammingsperioden når det er lang tid til slaktning. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på dette når det gjelder behandling mot parasitter, da en del av preparatene som brukes i den forbindelse i utgangspunktet har ganske lange slaktefrister.

Er det forskjeller?

Økologisk husdyrhold har målsetting om en produksjon med høy velferdsstandard og god dyrehelse, og oppfattes ofte slik av forbrukerne. Det er

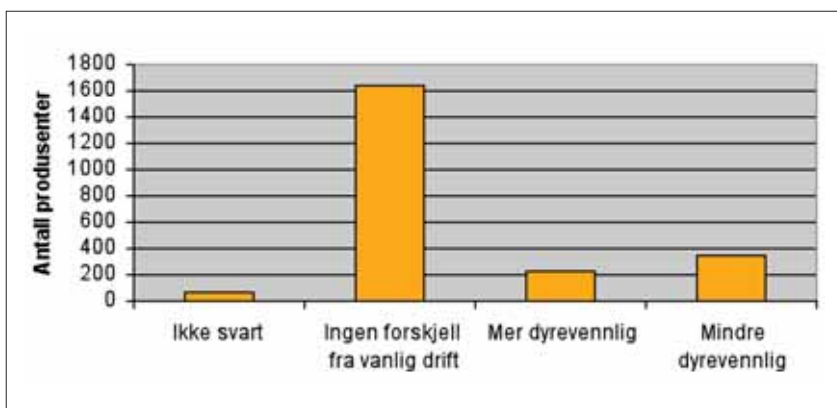

imidlertid gjort få sammenlikninger mellom helse og velferd i økologiske og konvensjonelle sauebesetninger. Vi har derfor begrenset kunnskap om hvilke forskjeller som eventuelt finnes, hvor

store disse forskjellene er og i hvilken retning de går. *Figuren* viser hva norske saueprodusenter selv tror om forskjellen mellom økologisk og konvensjonelt sauehold når det gjelder «dyrevennlig-

het». Kanskje har de helt rett i at forskjellene er små?

Av Lisbeth Hektoen, Helsetjenesten for sau

Svar på spørsmålet: Mener du økologisk drift vil være mer eller mindre dyrevennlig? 2284 norske saueprodusenter svarte på spørsmålet i 2008. Av disse drev 134 økologisk saueproduksjon, 35 hadde konkrete planer om omlegging og 523 svarte at de vurderte omlegging til økologisk drift. Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført i forskningsprosjektet Sauens velferd, et samarbeid mellom Norges veterinærhøgskole, Animalia og Statens institutt for forbruksforskning.

Debio-regler:

All økologisk produksjon i Norge skal godkjennes av Debio. Dette er en forutsetning for å kunne markedsføre produktene som økologiske. Kravene til økologisk drift er gitt i den norske økologiforskriften som igjen er basert på EU-regelverk. Det er laget flere veiledere til økologiforskriften, *Veileder B – Utfyllende informasjon om økologisk landbruksproduksjon* omhandler kravene til økologisk husdyrproduksjon.